

AZ UTCA MŰVÉSZETE.

□ Házak faláról, utcasarki hirdetőablakról és oszlopokról leásít a sivár ötlettelenség. Kültelki nyomdász izléssel egymás tetejébe rakott vaskos betűhalmaz disztelenkedik rajtuk. Néha akad egy-egy rikitó, egymástól ordítólag elütő színekben litografált keserűvizes flaska, sörösüveg, sőt fürdőhelyek hirdetése, amint kis területre egymasmellé szorított apró, alig észrevehető kvadrát vagy kerek rajzocskákkal akarja feltárni az élelmesnek csufolt fürdőigazgatóság a természeti szépségeket. Az ilyen ensemble-t plakátoknak hiszi az együgyü közfoglalom, mely elrontott izlésben gyökerezvén, szecessziósnak tart minden olyan valóban igazi plakátot, mely céljához mértén maga felé tereli a közfigyelmet. Igaz, hogy az efajta csakis izléstelenséget felháborító művészi utcatünet elvéve s legtöbbszörre a műkiállítások alkalmával jelenik meg a falragaszok között, valamely hivatott kéz jóvoltából.

□ A magyar plakátok művésziatlansága és ezzel kapcsolatos célszerűtlensége régen szóbeszéd tárgyául szolgál a pesti utcák esztétikusainak és a vérbeli művészembereknek. Minden olyan törekvés, mely a falihirdetmények művésziességét célozza, megtörik azoknak az áldozatkésztlenségén, akiknek a legnagyobb szükségük lenne jó plakátra. A kereskedők, vállalatok kommersziális olcsóságát kielégítik a nyomdai torzmunkák, amelyeken látszik, hogy nem sajnálták tőlük a festéket. Természetesen: a művészi munkánál honorálni kellene a tervező művész ötletét is s miután sok kereskedőember a szívét a kasszája mélyén rejtegeti, alig-alig tárul fel a vasszekrény ajtaja, hacsak nem egy könnyelmű és általa később bizonyára megbánt pillanatban. Mert a céltudatos plakát értékét megbecsülni és méltányolni nem tudja a közvetlen és gyorsan jelentkező haszonra spekuláló kereskedő.

□ Minálunk az iparművészet még nem fejlődött annyira, hogy segítségül is kínálkozzék a kereskedelemnek. S a míg külföldön a falihirdetésre rászorult vállalatok, társaságok és egyének kiváló

teremtőerejü rajzoló- és festőművészeket látnak el munkával, nálunk a kufárok megmosolyogni való gondolatnak találják a portékának izléses és eredményesebb uton való kínálgatását. Az a néhány elvéve található kivétel igazán nem enyhítheti az elítélés hangját. Mert, akik már bőrre lealkudott áron művészi plakátot rendelnek, nem engedik szabadjára a művészt. Ráoktrojálják bárdolatlan ideáikat. Így kerül aztán ki esetleg mesterkéz alól a tulzsufoltságig telerajzolt plakát, amelyről nincsen az a perspektiva, ahonnan a laikus szeme megláthatná: tulajdonképpen mit is akar az a hirdető és így hamarosan megúnják fejtegetni a képhalmaz rébuszokat. Így csinálnak, illetve készíttetnek nálunk beszélő plakátok helyett siketnéma falragaszokat. Ezeknek a felkent zagyvaságoknak igazán semmi közük sincs az utca pszichológiájához, amellyel pedig minden, ideális nivóra törekvő plakátnak számolnia kell.

□ A jó plakát: egyetlen, művészi formába foglalt, hatalmas kiáltás az átlag tömeghez! Kevés szöveg, markans és jelentőségteljes rajz leköti az utca figyelmét s legalább is egy pillanatra arra a helyre szögezi a járókelőt, amely pozícióban a felragasról hozzáható kiáltás találta. És ez már hatás és ez az az eredmény, amit a céltudatos plakátnak elsősorban el kell érnie. Ha a képes hirdetés elérte már azt, hogy feltűnt az utca publikumának, következik a második momentum: az észrevevő keresi a plakát tárgyi és művészi jelentőségét, mérlegeli vajjon teljesen kifejezője-e annak, amire céloz és elkövetkezik a harmadik momentum, ami a hirdetőnek és a plakátot készítő művésznek legigazabb sikerét jelenti: a plakát átmegy a köztudatba.

□ Ezt a három momentumban kifejezett sikerutat — bár milyen egyszerűnek látszik is — elérni nem könnyű dolog, de a megközelítés eszköze az ötlet egyszerűségében gyökerezik. A rajzoló művész egyszerű, keresetlen, de markáns modorban testesítse meg az eszmét, a gondolatot, anélkül azonban, hogy

csak egy pillanatra is fejtörést okozó rébuszként jelenjék meg plakátra a laikus közönség előtt. Képzőművészeink, akik az ideális, sokatmondó és emellett művészi egyszerű plakátrajzolásnak, festésnek mesterei, tanujelét szolgáltatják annak, hogy elég plakátkészítő és hivatottságtól ihletett művésznünk van, akik a külföldiekkel is méltán felvehetik a versenyt. Hiszen főleg a külföld foglalkoztatja őket, minthogy nálunk nem képesek munkákkal ellátni a talentumos plakátművészeket.

□ A mit a sivár és rossz magyar plakátokról elmondtuk, ugyanaz illik a tehetségtelenségtől illatos üzleti cégtáblákra is. Amíg a kereskedők vagyont áldoznak a monumentális fa- és fémportalokra, a hirdetőanyagot tartalmazó oldaltáblák dolgában még egyre a nyolevanes évek ostoba divatja járja. Portalókat építenek egymásra, vagyis kereteket valamihez — a művészi cégtáblákhoz — ami nincsen. A magyar plakát és cégtábla művészietlen mizériája tanuskodik amellest, hogy egyetlen pálya agytompító egyoldalúsága sem veszedelmes annyira és butításában nem annyira kétségbeejtő, mint a kereskedelmi és ipari pályáé. Pedig, ha az elemi- és középiskolák-

ban sokszor a tuzásig végrehajtott művészeti nevelési szempontokból valamicskét átültetnének a kereskedelmi és ipari iskolákba, egy kevés jóakarattal és lelkesedéssel rövidesen ott tarthatnánk, hogy a félre-eső utcában asztalosműhelyt nyitó mesterember sem elégednék meg azzal, hogy konyhaszékkal és gyaluval telefestett bádogtábla hirdesse mesterségét és szándékát, hanem arra törekednék, hogy cégtáblája ipari, vagy esetleg iparművészeti szándékainak céljainak ordító kifejezője legyen. Hát még mennyire érezhető lenne a reklámművészetnek tanítása a kereskedelmi pályára vezető intézetekben, beleértve az alsóbbfoku tanonciskolákat is. A fogékony fiatalsággal meg lehetne értetni mindazokat az előnyöket, amiket a kereskedelem és művészet ölelkezéséből származott, képes hirdetőanyag alakjában megjelentített, gondolatok hajtának. De csak a fiatalság az, amelylyel kezdeni lehet s amelytől valamit várni is lehet, mert az öregek, a velencei kalmár utáztatok, sohasem fogják plakát kompozícióra ihletni a kereskedelem foglalkoztató intésére váró, magyar plakátművészeket.

FAKIR.

A MILÁNÓI VILÁG-KIÁLLITÁS PLAKÁTJA

Fent közölt cikkünk méltó illusztrációjaképpen közöljük a világkiállítás mesteriesen művészi plakátját. A benne duzzadó erő és jelentőségteljeség, nem szólva magának a rajznak megkapó stilusságáról, a képet a plakátok egyik értékebb művészi mintájává avatják,